

Socialpolitiske styringsstrategier i socialpædagogisk og socialt arbejde*

Søren Langager

Til kamp mod de strømlinede generalister: Ansvar for velfærdsstatens udvikling ligger i alt for høj grad hos ledere med samme erfaringer og samme blik på verden, siger Knud Aarup, tidligere direktør i Socialstyrelsen. Han kalder på et opgør med ministeriernes "snorlige styringssystemer". "Fagligheden er blevet underprioriteret så meget, at den er eroderet på de centrale niveauer". (2016)¹

Blandt socialpædagoger ansat inden for det specialiserede voksensocialområde omtales Socialministeriet og deres socialpolitiske udfører, kommunerne, ofte som arbejdsgivere, der ideligt er ude på at ville reducere udgifterne til handicappede og socialt udsatte borgere, og som i stigende grad vil have styr på, hvad socialpædagogerne laver via kontrakt-, økonomi- og kvalitetsstyring. En korrekt beskrivelse, men hvordan gør de det egentligt i praksis? Artiklens ærinde er at undersøge på hvilke måder, samfundets økonomiske systemer og styringsstrategier sætter sit præg på de velfærdspolitiske indsatser med fokus på socialpolitikken. Her præsenteres tre forskellige idealtypiske strategier. Først en 'traditionel' besparelspolitik, der følges op med effektiviseringspolitik, herunder evidensdiskursen, og som det tredje investeringspolitik, der er den mest omfattende indsatstype, idet målet her er, at så mange socialt udsatte og handicappede som muligt skal ud på arbejdsmarkedet og blive værdiskabende i konkurrencestatens tjeneste. Undervejs perspektiveres de forskellige sociale politikker i forhold til, hvordan de sætter sig spor i måderne at bedrive socialpædagogik i praksis.

Socialpolitiske idealtyper, socialpædagogisk og socialt arbejde, New Public Management, evidens, aktivering

---

¹ Dagbladet Information den 29. januar 2016.

Som bidrag til temaet socialpædagogik og den politiske økonomi indledes artiklen med en kort passus i en tekst fra Karl Marx tilbage i 1859: ”... det borgerlige samfunds anatomi må søges i den politiske økonomi.” Marx’ ærinde var ikke ’kun’ beskrivelsen af den fremadstormende kapitalisme med værdiskabelse via varegørelse af mennesker som arbejdskraft, men også at bidrage til en kritisk beskrivelse af det borgerlige samfunds økonomiske systemer.

Uden sammenligning i øvrigt, er artiklens ærinde at undersøge, hvorledes samfundets økonomiske systemer og styringsstrategier sætter sit præg på de velfærdspolitiske indsatser med fokus på socialpolitikken. Idéen er ikke kun at se på politikkerne; også hvorledes de diffunderer ind i de forskellige socialpædagogiske praksisser og udfordrer fagligheden.

Det empiriske felt afgrænses til det specialiserede voksensocialområde, hvor tendenser inden for socialpolitikken tegner sig skarpere end på børn- og ungeområdet. De årlige budgetudgifter var i 2020 36 mia. kr., så der er tale om en af de tungere udgiftsposter for staten.²

Terminologisk er socialpædagogik det gennemgående begreb, og det dækker også over begrebet socialt arbejde. I den periode, artiklen omhandler, har Socialministeriet haft diverse tilføjelser: Børne-, Ældre-, Indenrigs-, Integrations-. For enkeltheds skyld skrives undervejs kun Socialministeriet, med mindre den fulde titel har betydning.

Artiklens empiri baseres på policy papers, dokumenter og eksempler fra praksis, som jeg løbende har indhentet siden 1990’erne og anvendt i forskningsprojekter, artikler og ikke mindst i undervisningsforløb. Det lægger metodologisk op til at anvende idealtyper (eller ’rene typer’, som det også benævnes) som forskningstilgang. Begrebet stammer fra Max Weber, hvor han i 1904 beskrev, hvordan idealtypen opstilles: ”...ved at man ensidig betoner eet eller flere synspunkter, og sammenfatter en mængde enkeltfenomener som forefindes spredt og med uklare grænser”, så det ”blir til et i seg selv enhetlig tankebilde.”³

En idealtipe er altså en mental konstruktion – et tankebillede – som forskeren kan bruge til at nærme sig den komplekse virkelighed ved selektivt at fremhæve nogle få synspunkter, og bygge teksten op omkring udvalgte citater fra forskellige kontekster. Min udvælgelse af politiske dokumenter og andre kilder (’enkeltfænomenerne’) spiller derfor en central rolle for artiklens samlede tankebillede, og jeg har derfor valgt, at referencerne skal være let tilgængelige for læseren, dvs. også bragt i fodnoterne i kort form.

² Social- og ældreministeriet (2022). *Socialpolitisk Redegørelse 2021. Til sammenligning var de samlede udgifter til folkeskolen inkl. specialundervisning og specialskoler i 2020 knap 43 mia. kr.*

³ Weber, Max (1904). *Die 'Objektivität' sozialwissenschaftlicher und sozialpolitischer Erkenntnis*, norsk udgave.

I artiklen opstilles tre idealtypiske socialpolitiske strategier, der i praksis ikke er skarpt adskilte, idet et gennemgående træk er målet om at reducere udgifter, men intentionen er at identificere tre forskellige 'rene typer', måder at gøre det på:

Idealtipe	Temaer
Besparelsespolitik	Strukturreform og budgetlofter
	Individuel behovsvurdering og VUM
Effektiviseringspolitik	Markedsstyring og BUM
	Mål- og resultatstyring og evidensbasering
Investeringspolitik	Konkurrencestat
	Arbejdsevnevurdering

Figur 1. Tre Idealtyper som variationer over den socialpolitiske økonomi og SØM

Idealtipeafsnittene er bygget op med tre niveauer. Første niveau med citater fra politiske dokumenter og lovtekster m.v. til at identificere de tre idealtyper, på andet niveau med nedslag i teksten med kritisk anlagte citater omkring konsekvenser af politikken for den socialpædagogiske profession, og som tredje niveau med socialpædagogiske noter i punktform med overvejelser over følger af de tre politikker for socialpædagogik i praksis.

Tidsmæssigt afgrænses til perioden fra starten af 1990'erne til i dag; dog indledes med et kort tilbageblik som afsæt for de markante ændringer af vilkårene for socialpædagogik efter 1990.

Socialpædagogik fra autonomi til krydspres

1970'erne og 80'erne er inden for organisationsteori benævnt de offentlige organisationer og institutioners autonomiperiode.⁴

Perioden kan blandt andet beskrives ved, at med Bistandsloven fra 1976 skulle der ikke skelnes mellem selvforskyldt og uforskyldt nød i tildelingen af sociale ydelser, og ved arbejdsløshed skulle bistanden være høj nok til at ingen måtte gå fra hus og hjem, uanset hvor længe ledighedsperioden blev. For handicappede var målet, at alle skulle have et liv nær det normale som muligt, og i 1980 kom

⁴ Jørgensen og Melander (1992). *Livet i offentlige organisationer*.

den omkostningstunge udlægning af særforsoget. På døgninstitutionsområdet blomstrede alternative måder at tænke på, fx Fjordhøj kollektiverne, empowerment styrkedes inden for psykiatrien, og i mange socialpædagogiske fora kredsede der om at realisere de undertrykte pædagogik.⁵

Begrebet autonomi signalerer, at den socialpædagogisk faglighed var omdrejningspunkt for tildeling af 'de nødvendige midler' fra stat og kommune, og kontrol med institutioner var primært rettet mod, om der var tale om overgreb og misrøgt på institutionerne; ikke om de havde 'den korrekte pædagogik'.

Bistandsloven blev efterfølgende kaldt kronen på velfærdsstatsværket⁶, men reelt varede de gyldne tider kun til første halvdel af 1980'erne, hvor en borgerlig regering med Poul Schlüter som statsminister og med økonomisk genopretning af samfundet på programmet tog over. Det blev overgangen til den periode, som i ovennævnte organisationsteori benævnes som de offentlige organisationer og institutioner under *krydspres* med politisk og økonomisk pres fra stat og kommuner ovenfra, og krævende borgere/pårørende og interesseorganisationer nedenfra. Den mest benyttede organisationsbeskrivelse af dette nybrud blev New Public Management, NPM, og en kort 'leksikal' formulering med særligt henblik på det socialpolitiske område er:

New Public Management er en normativ teori, som bygger på antagelsen om, at den offentlige sektor kan effektiviseres ved at bruge principper og virkemidler fra den private sektor:

- *Markedsstyring via bestiller-udfører-modtager-organisering (BUM-modellen), konkurrenceudsætning ved hjælp af udbud/udlicitering, privatisering og frit valg af leverandør.*
- *Mål- og resultatstyring via kontraktstyring, kvalitetsstyring og serviceledelse.*
- *Virksomhedstænkning via organisering af ministerier, regioner og kommuner som koncerner og divisionalisering med decentrale resultatcentre.⁷*

Mange, der har arbejdet en del år inden for socialpædagogisk og socialt arbejde, vil formentlig kunne nikke genkendende til denne beskrivelse af dengang, det hele blev mere og mere reguleret af kommunen, og især BUM-modellen fik stor indflydelse som begrænsning af den socialpædagogiske autonomi og har det fortsat i dag. Det vendes der tilbage til i afsnittene om effektiviseringspolitik, for først et afsnit om social besparelspolitik; herunder om de sociale servicelove, der kom i 1998.

⁵ Titlen på Paolo Freires meget læste bog fra 1973.

⁶ Danmarkshistorien.dk. Bistandsloven, 1974-1998.

⁷ Møller og Larsen (2016). Socialpolitik.

Besparelsespolitik – om ændret syn på, hvilke udsatte borgere, der har behov for hvad

Strukturreformen (kommunalreformen) i 2007 blev starten på årlige fastlåste budgetter i kommunerne pålagt af staten, og opgaven med at lægge stramme budgetplaner skabte en nærmest umulig kommunal situation. Årsag hertil var bl.a. et stærkt stigende antal socialt udsatte brugere/borgere, først og fremmest nye borgere med en psykiatrisk diagnose. Antallet af voksne i direkte kontakt med behandlingspsykiatrien steg med 40 pct. i perioden 2000 til 2008⁸, og er fortsat stigende. Med denne tilgang af borgere med særlige behov for støtte, måtte enten den enkelte borgers ydelser efter serviceloven nedjusteres, eller også måtte nogle af de nytilkomnes krav eller forventninger om særlige ydelser administrativt forsøges tilsidesat via lange behandlingstider eller ændrede procedurer for behovsvurderinger.

En vigtig detalje er her, at når Servicelovens overordnede formålparagraf er uændret gennem nu 25 år, hvordan kan større økonomiske nedskæringer så begrundes i henhold til lovgivningen?

Serviceloven⁹ (Lov om Social Service) indførtes i 1998. Den fortsatte individualiseringsprincippet fra Bistandsloven; dvs. med individuel graduering af omfanget af og formen for hjælp og støtte til den enkelte borger, dog uden princippet om, at der ikke i behovsvurdering må skelnes mellem selvforskyldte og uforskyldte årsager.

I formålparagraffen §1 stk. 3 kan læses: ”Hjælpen efter denne lov bygger på den enkeltes ansvar for sig selv og sin familie og på den enkeltes ansvar for at udvikle sig og udnytte egne potentialer, i det omfang det er muligt for den enkelte. Hjælpen tilrettelægges på baggrund af en konkret og individuel vurdering af den enkelte persons behov og forudsætninger og i samarbejde med den enkelte.” og så afsluttes med ”Afgørelse efter loven træffes på baggrund af faglige og økonomiske hensyn.”

Den enkeltes ansvar for sig selv og for at udnytte egne potentialer rummer, bortset fra stærkt handicappede og sindslidende, ret vide tolkningsmuligheder, og hermed åbnes der på sagsbehandlings- og sagsafgørelsesniveauerne op for en nedjustering af faglige hensyn og opjustering af økonomiske hensyn.

I forhold til de ændrede individuelle vurderingskriterier af den enkelte persons behov, er en af de meste illustrative sætninger inden for sociallovgivningen: ”Det helt overordnede formål er at sikre en rigtig indsats, så borgeren får det, pågældende har brug for - hverken for meget eller for lidt.” Denne passus

⁸ Madsen, Hvenegaard og Fredslund (2011). *Opgaveudvikling på psykiatriområdet*.

⁹ Ret besat er det servicelovene, da to andre love også blev vedtaget: Lov om aktiv socialpolitik (aktivloven), som kommer til at spille en central rolle senere i artiklen, og Lov om retssikkerhed og administration på det sociale område.

har floreret i flere socialpolitiske kontekster gennem årene, dog er den i en del nyere tekster sprogvasket væk, men den kan fortsat læses fx i vejledning nr 9286 til servicelovens kapitel 22, om det overordnede formål i forhold til funktionsevne-metoden i relation til vurdering af handicapkompenserende ydelser.

Formuleringen ”hverken for meget eller for lidt” fanger essensen af diskrete justeringer af mulige besparelser på kommunalt og institutionelt plan over tid. Socialpædagogers og sagsbehandleres faglige optikker var *dengang* for 20 år siden hellere lidt for meget end for lidt, da det handler om sårbare grupper, der i forvejen ikke oplever megen luksus og livskvalitet, og det er denne praksis, der gennem årene er kommet ind i de økonomiske beregningers søgelys, så ydelsestildeling i dag præges af hellere lidt for lidt end alt for meget, når særlig hjælp og støtte skal udmåles.¹⁰

Men der er grænser for kommunale vilkårligheder i ydelsestildelinger til den enkelte borger, og derfor er det løbende behovsvurderinger, der fastsætter ydelsesniveauet. Det mest udbredte redskab inden for voksenområdet er Voksenudredningsmetoden (VUM)¹¹, som anvendes bredt ift. handicappede, sindslidende og socialt udsatte, fx hjemløse. Metoden er bygget op over diverse afkrydsningsskemaer med temaerne som egenomsorg, rengøring, familiære og sociale relationer, mobilitet, beskæftigelse mv. For hvert af de temaerne angives funktionsniveau via en score fra 0-4 fra ’Intet støttebehov’ til ’fuldstændigt støttebehov’, som så sammenfattes i én score mellem A til E som udmøntes i en ydelsestildeling.

Dette er første trin, sagsoplysninger, og i metodemanualen understreges gang på gang, at den socialpædagog eller sagsbehandler, der udfylder skemaet, skal være opmærksomme på at være konkrete: ”Overbelys ikke sagen. Oplysninger i udredningen og temaerne skal være tilpasset borgerens situation – hverken mere eller mindre”, og ”Sagsvurderingen må ikke føre til en automatik i den efterfølgende vurdering af borgerens behov for hjælp.”¹² De socialpædagoger/sagsbehandlere, der udfylder scoreskemaerne, må altså på ingen måde gøre personlige betragtninger gældende, fx bemærkninger om, at borgeren godt kunne trænge til lidt ekstra, eller at ’vi plejer’ for denne borger at gøre sådan og sådan. Sagsoplysningerne går nu videre til sagsvurdering (”Husk at indsatsmålene skal være individuelle, konkrete, målbare og tidsbestemte.”¹³), for endeligt at komme videre i systemet til den endelige sagsafgørelse.

¹⁰ Læs mere herom i Falster og Ringø's artikel i dette temanummer.

¹¹ Socialstyrelsen (2013). *Voksenudredningsmetoden – metodehåndbog. 3. udgave. I 2021 udkom en revideret udgave Voksenudredningsmetoden. Version 2.0, hvor der er en del justeringer, også sprogligt, men grundideen er den samme. I artiklen her anvendes 2013 udgaven, hvor sproget er mere direkte.*

¹² VUM 2013, side 32-33.

¹³ VUM 2013, side 50.

Denne noget forenklede beskrivelse skal dels illustrere sagsbehandlerens påbudte nøgternhed i sagsoplysning, dels behandlingsproceduren i flere trin fra sagsoplysninger over vurdering til afgørelse. En udredningsmetode, hvor der undervejs i praksis kan flyttes krydser lidt mere i retning af mindre støttebehov og dermed muliggøre diskrete reduktioner i den endelige ydelsestildeling. En betydende medaktør i en sådan proces er de kommunale socialpolitikker, hvor borgernes størst mulige integritet og selvforvaltning er idealet og dermed er mindre indgribende socialpædagogiske indsatser et plusord, ikke kun i økonomiafdelingen.

Socialpædagogiske noter - idealtypen besparelspolitik

- *Måden at systematisere og score mennesker i kategorier og kasser på [VUM og tilsvarende], sætter sig i sproget og måden, vi forstår de mennesker, det hele handler om, på. Det bidrager til en vareliggørelse af den sociale sektor, hvor mennesker bliver henregnet i varetermer.¹⁴*
- *VUM indtager en central position ift. socialpædagogiske arbejde på flere måder. Hvis der administrativ gennemføres besparelser, kan det føre til oplevelser af meningstab blandt medarbejderne, der oplever at borgerne tilbydes vilkår, der ligger langt fra socialpædagogiske idealer om nærværende omsorg og fokus på øget livskvalitet.*
- *Det kan også medvirke til etiske dilemmaer blandt socialpædagoger/sagsbehandlere, når der skal laves udredninger. Score skal sættes på skalaer mellem begrænset og megen støttebehov, og når man sidder sammen med borgeren og snakker om udredningen, er de positive emotioner ofte forrest med fokus af borgernes gode sider, mens logikken peger på at sølle borgeren, så der er chance for fastholdte eller øgede ydelsestildelinger.*
- *Øget 'moral distress' kan sammenfatte mulige personlige konsekvenser for socialpædagoger i en tid, hvor besparelspolitik og opstrammede kriterier for ydelsestildeling vinder indpas i det daglige arbejde. Begrebet kan oversættes til en moralsk følelse med oplevelse af fysisk ubehag og mentale eller emotionelle kvaler, og stammer fra sygeplejeområdet. Det blev introduceret i 1984 med definitionen: "When one knows the right thing to do, but institutional constraints make it nearly impossible to pursue the right course of action".¹⁵*

¹⁴ Rasmussen, G. L. et. al (2019). Mennesker bliver til varer i den sociale sektor.

¹⁵ Jameton (1984). Nursing Practice: The Ethical Issues, side 6.

Effektiviseringspolitik – socialpædagogiske arbejdsvilkår under forandring

Her knyttes an til to af de tre punkter nævnt i den korte introduktion til New Public Management: (1) *Markedsstyring* og (2) *Mål- og resultatstyring*. Først til markedsstyring.

Inden for det socialpædagogiske og sociale arbejde er BUM modellen, markedsstyring par excellence. Symptomatisk for modellen ændres BUM sprogligt i praksis hyppigt til Bestiller-Udfører-Modellen; altså uden borgerne som Modtager-ledet.¹⁶

BUM modellen indførtes sideløbende med Tilbudsportalen¹⁷ i forbindelse med strukturreformen i 2007, og ”BUM-modellen [er] en økonomistyringsmodel, hvor styring af ressourcer, kvalitetssikring, kontrakter og tilsyn er i fokus. Bestillerleddets [kommunens] visitation disponerer over, og har ansvaret for, områdets samlede økonomiske ramme. Indenfor denne ramme finansieres de tilbud, borgerne visiteres til. [...] Behovet for at lade de økonomiske rammer forblive i bestillerleddets visitation understreges af områdets markedsføring, hvor bestillerleddets visitation kan vælge at købe de nødvendige foranstaltninger ved egne institutioner, andre kommuner, regionen eller private udbydere.”¹⁸

Udførerenheden (institution/botilbud) har selv ansvaret for at sikre balancen mellem udgifter og indtægter så budgetrammen går i nul, også selvom der kan være udsving i belægningen af borgere, og oven udførerenheden skal løbende dokumentere til kommunen, at det aftalte serviceniveau overholdes.

Som i afsnittet om besparelspolitik er der tale om en centraliseret decentralisering, men er her forskudt fra forholdet mellem stat og kommune til mellem kommune og institution med den forskel, at kommunen som bestillende myndighed kan *vælge om*; dvs. at opsigte aftaler og købe fra andre leverandører på markedet, herunder private entreprenører. Denne konkurrenceudsætning er en radikal ændring fra dengang i autonomiperioden, hvor der var en pose penge at gøre godt med, og var det for lidt kunne den øges. Nu skal der konkurreres på pris og kvalitet, og kvalitetsbeskrivelsen og socialpædagogiske faglige forståelser af *god pædagogik* skal gradbøjes, så de matcher kommunens nøje præciserede krav.

Herigennem sker der en ”underminering af de professionelles selvstyring af principielle forhold på deres arbejdsområde. Lægger man hertil de nye

¹⁶ Bukdahl og Vickery (2019). *Partnerskaber er vejen frem, hvis vi skal skabe større sammenhæng for borgeren.*

¹⁷ *Alle socialpædagogiske tilbud fik pligt til at beskrive sig selv og de ydelser, der tilbydes, i Tilbudsportalen. Dvs. at de er forpligtet på at markedsføre sig selv for at tiltrække kunder.*

¹⁸ Nørrelykke, Zeeberg og Ebsen (2011). *Myndighed og leverandør - samspil og aftaler i Socialt arbejde med udsatte børn og unge*, side 27.

styringsredskaber, der bl.a. omfatter kvalitetsvurderinger, virksomhedsplaner og resultatmålinger samt redskaber [...] som handleplaner og kontrakter [...] bliver det tydeligt, at de professionelle autonome rolle ikke er som tidligere.”¹⁹

Næste tema er mål- og resultatstyring med evidensbaserede tiltag som eksempel. Den socialpædagogiske faglighed kommer i løbet af anden del af 2000’erne under yderligere pres, da en ny national strategi for mål- og resultatstyring inden for de specialiserede socialområder ser dagens lys; satsningen på evidensbaserede manualbaserede koncepter.

Startskuddet i Danmark blev en publikation fra Huset mandag Morgen i 2004 med titlen ”Virker velfærden? – et debatoplæg om evidens og velfærd”, og i årene efter omlagdes dele af socialpolitikken (og andre sektorer) til at satse på evidensbaserede metoder, ofte importeret og licenskøbt fra USA, hvor evidensorienteringen havde været aktiv i en del år. Herved gøres gældende, at der er forskningsmæssigt grundlag for at kunne fremføre, at der er tale om *dokumenteret effekt*.

Fra midten af 2000’erne blev den nye evidensbaserede socialpolitik så småt igangsat; først med fokus på forebyggelse via tidlig intervention med forældreprogrammer som ’Parent Management Training – Oregon’ (PMTO) og ’De Utrolige År’ (DUÅ), der blev fulgt op med evidensbaserede programmer ift. unge via ’Multisystemisk Terapi’ (MST) og ’Multifunktionel behandling i institution og nærmiljø’ (MultifunC). Det blev dog først i starten af 2010’erne at den socialpolitiske evidensbølge også blev rullet ud inden for voksenområdet med bred satsning på *metoder med dokumenteret effekt*, og i 2013 lancerede Socialstyrelsen evidensmanifestet ”Viden til gavn - Politik for udvikling og anvendelse af evidens.”

Den socialpolitiske strategi blev omlægning af store dele af de specialiserede socialområder ved at promovere og økonomisk understøtte socialpædagogiske indsatser via metoder med dokumenteret effekt. Det gik sammen med processen om at ændre kurs i såvel Socialstyrelsen som Socialministeriet stille for sig. Det er det, der er beskrevet i artiklens indledende citat, hvor direktøren for Socialstyrelsen gik/blev gået, og hvor han giver sit besyv med om Socialstyrelsen kursændring, og i perioden efter 2012 florerede historier om, hvordan ’langhårede socialpædagogiske konsulenter’ udskiftes med yngre akademiske kræfter med statistik og økonomi som uddannelsesbaggrund.

Socialstyrelsen skulle styrkes, og i 2014 overgik VISO²⁰ til Socialstyrelsen, og i 2015 kom administrationen af puljer og tilskud også ind under styrelsen; dvs.

¹⁹ Nørrelykke et. al 2011, side 177.

²⁰ Den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation (VISO) leverer rådgivning på det sociale område og på specialundervisningsområdet. Tilbage i 2007 blev en stor del af undervisningsministeriets ansvar for udvikling af specialundervisning inden for voksenområdet overført til Socialministeriet og er altså nu del af Socialstyrelsen.

at den nu sidder tungt på afgørelser omkring hvilke puljer og aktiviteter, der udbydes, samtidigt med at de styrer 'Udviklings- og investeringsprogrammerne' (UIP), hvor der årligt udmøntes omkring 130 mio. kr.²¹ De auditerer de fem Socialtilsyn, plus en række andre forvaltnings- og indsatsområder. Og ikke mindst har de opbygget Vidensportalen, der "formidler aktuelt bedste viden om det sociale område og gør det lettere for dig, der arbejder med sociale problematikker, at finde viden om området."²²

Sideløbende med styrkelsen af Socialstyrelsen som et magtfuldt organ til styring af effektiv socialpædagogisk praksis, opprioriterede Socialministeriet i 2015 det statistiske bagland, med øget data-dreven styring af udviklingen af virkningsfuld praksis. "Afdelingen skal stå for en ambitiøs og strategisk udvikling af social statistik, data og dokumentation og får ansvaret for at løfte kvantitative analyser og benchmarking på social- og indenrigsområdet,"²³

En kritisk bemærkning fra en 'politisk eliteaktør' til det databaserede vidensbegreb var, at viden her sættes lig "solide data og dermed som et alternativ til fagprofessionel erfaringsbaseret viden og ekspertise. [...] Med andre ord er viden lig med data, og data er lig med bedre styring, som igen er lig med bedre kvalitet for færre midler."²⁴

Styrkelsen af en national data-dreven styring delvist sammen med, at evidensdagsordenen var løbet ind i mangel på, på udenlandske 'hardcore' evidensbaserede programmer og metoder. MST, målrettet unge med adfærdsproblemer, kom i miskredit, da en større dansk evaluering ikke kunne dokumentere effekt²⁵, og en af de populære metodiske tilgange i socialpsykiatrien, Åben Dialog, var (og er) meget anvendt, men ophavsmændene har aldrig istemt vigtigheden af evidensbaseret à la data-dreven effektdokumentation, og også i andre koncepter måtte "dokumenteret effekt" modereres på Socialstyrelsens hjemmeside.

21 Social- og ældreministeriet (2022). Socialpolitisk Redegørelse 2021, Side 51.

22 <https://socialstyrelsen.dk/>. Hjemmesiden er værd at besøge, hvis man vil have indblik i, hvorledes Socialstyrelsen er socialpolitisk dagsordensættende ift. videnspolitik, økonomisk styring af midler og praksisudvikling inden for de specialiserede socialområder bl.a. ved at udmelde puljer til kommunerne, som de kan søge ifm. udviklingsarbejder, hvis design, mål og metoder styres af styrelsen.

23 Frandsen (2015). Ny analyse- og dataafdeling skal booste evidens.

24 Møller (2017). Evidensdagsordenens metamorfoser i dansk socialpolitik., side 80. I artiklen analyserer forfatteren ti kvalitative interview med politiske eliteaktører, som er eller har været involveret i evidensdagsordenens udvikling.

25 Resultaterne viser, "at MST-deltagerne fra perioden 2007-2011 klarer sig dårligere end sammenligningsgruppen med hensyn til kriminalitet generelt set, ungdomsuddannelse og beskæftigelse." En mulig forklaring kan være, "at MST-indsatsen ikke har været fuldt implementeret graden af 'metode-troskab' [blandt socialpædagogerne]". Arendt, Nielsen og Verner (2017). Effekter af Multi-Systemisk Terapi for unge med adfærdsproblemer. side 26.

Derfor søsatte Socialstyrelsen i 2017 storskalaprojektet 'National udvikling af sociale indsatser', hvor målet er, at en "strategi for udvikling af sociale indsatser skal sikre et større afkast af investeringerne på det sociale område ved at udvikle indsatser med dokumenteret effekt. De sociale indsatser, som har potentialet, skal med strategien udvikles til at have dokumenteret effekt og udbredes. De sociale indsatser, som ikke har potentialet, skal stoppes så tidligt som muligt, så der ikke bruges ressourcer unødigt."²⁶

Socialpædagogiske noter - idealtypen effektiviseringspolitik

- *Konsekvensen af at erstatte den professionelle selvregulering med evidensbaserede evalueringer og forskrifter er, at man tendentielt sætter de professionelles praktiske erfaringer og viden over styr, samtidig med at den professionelle identifikation med og ansvarlighed for kvaliteten i arbejdet undermineres.²⁷*
- *Overordnet medfører effektiviseringspolitik i praksis, at Socialpædagogiske faglige traditioner omkring værdien af erfaring, dømmekraft og intuitiv handlen ("tavs viden") nedgraderes til fordel for objektiv viden om hvad virker, knyttet sammen med tiltagende ydrestyring af, hvad målet er, og hvordan socialpædagogikken skal udføres. I marxistisk forstand en øget fremmedgørelse, idet socialpædagogen som lønarbejder bliver fremmed over for sit arbejdsprodukt ikke alene i resultatet, men også i produktionsprocessen.²⁸*
- *Mål- og Resultatstyring indebærer en forhåndsbeskrivelse af, hvad indsatsen består af og hvordan det definerede mål nås til tiden, og status skal løbende indrapporteres til arbejdsgiver og underlægges kvalitetskontrol. En sådan logik er i sagens natur ikke kun noget, der angår socialpædagogiske indsatser; den et generelt tegn i tiden under begrebet 'accountability': "Den nye accountability- og revisionskultur [stiller] i højere grad fagfolk og institutioner til ansvar for, at de leverer gode præstationer. Dette er åbenlyst i retorikken om forbedring og om at hæve standarderne, om effektiviseringsgevinster og den bedst mulige praksis for patienter og elever og ansatte."²⁹*
- *I evidensbaserede indsatser er tankegangen, at hvis resultatet og effektmål i praksis mod forventning ikke indfries, peger det i retning af, at der ikke har været tilstrækkelig metodetrofasthed blandt de socialpædagogiske aktører ved eksempelvis at handle intuitivt og erfaringsmæssigt (den tause viden), og derved handle subjektivt og ikke følge de objektivt baserede handlingsforskrifter.³⁰ Altså omgå den intenderede objektivisering af de socialpædagogiske handlinger.*

26 Socialstyrelsen (2020). Drejebog for national udvikling af sociale indsatser, side 2.

27 Salling Olesen, H. (2006). Evidens, viden og Profession., side 24.

28 Marx (1965/1844). Fremmedgjort arbejde.

29 Biesta (2011). God uddannelse i målingens tidsalder - etik, politik, demokrati, side 70.

30 Jf. det tidligere eksempel med evalueringen af MST.

Investeringspolitik – socialpædagogikken spiller andenviolin

Tredjefsnit refererer til dets sidste NPM punkt, at socialpolitiske styringsstrategier i stigende grad bygger på virksomhedstænkning, som er inspireret af det private erhvervsliv med kapitalistisk-økonomisk tankegang. Også dette afsnit er opdelt to underafsnit. Det første er kort om en aktuell socialpolitisk prioritering med data-dreven investering til økonomisk gevinst for stat og kommuner (SØM), og det andet er beskæftigelsespolitikken med rødder tilbage til 1998.

I 2018 kom første version af SØM, 'Den Socialøkonomiske Investeringsmodel (dynamiske effekter og makroøkonomiske fremskrivninger)', der nu er videreudviklet (igen via Satspuljemidler) og er ved at blive rullet ud i kommunerne.

"SØM er et beregningsværktøj, der gør det muligt at regne på de budgetøkonomiske konsekvenser som opstår ved at investere i vidensbaserede indsatser. En SØM-beregning foretages på baggrund af brugerens egne input vedrørende indsatsens omkostninger, effekt på borgerne og økonomiske konsekvenser over tid eventuelt med inspiration fra SØMs vidensdatabase."³¹

Figur 2: Grundmodellen i SØM

Beskrivelsen af illustrationen er: "Et positivt budgetøkonomisk nettoresultat betyder, at omkostningerne til indsatsen er lavere end de samlede budgetøkonomiske konsekvenser, og omvendt betyder et negativ nettoresultat, at omkostningerne til indsatsen overstiger de samlede budgetøkonomiske konsekvenser."³²

Det hele kan indregnes i et Excel-ark i kommunens økonomiafdeling, og selvom det ser kompliceret ud, kan et lidt længere citat fra Finansministeriet illustrere, hvad målet er; kommunale omlægninger af sædvanlige sociale indsatser ved at investere i vidensbaserede indsatser gør det muligt at skære ned på de socialøkonomiske udgifter:

31 Socialstyrelsen (2022). Den Socialøkonomiske Investeringsmodel (SØM), side 3.

32 Socialstyrelsen 2022, side 4.

”Finansministeriet bemærker, [...] at effekter af en socialøkonomisk indsats kan fremkomme dels som følge af lavere fremtidige serviceudgifter (herunder fordi de berørte personer løftes ud af den behandlingskrævende gruppe), dels som følge af reduceret overførselsindkomst og højere skattebetaling såfremt den pågældende persongruppe kommer i beskæftigelse. I det omfang de positive dynamiske effekter fremkommer i form af lavere serviceudgifter til den pågældende persongruppe, skal dette indebære en lavere fremtidig bevilling til det pågældende område.”³³

SØM må forventes at blive en integreret del af de kommunale socialforvaltninger i de kommende år. I dag omfatter det kun voksenområdet, men der arbejdes på en lignende model inden for børn og unge området, og i det hele taget må det socialpolitiske område forventes blive baseret på data-drevne indsatser med hyppig anvendelse af algoritmer og metadata.

Så er tiden kommet til *beskæftigelsespolitik som socialpolitisk investeringsstrategi*. Den har rødder tilbage til omkring 2000, og Ove Kaj Pedersen kan passende indlede: Mens den klassiske velfærdsstat ”havde til opgave at skabe lighed mellem landets borgere, har konkurrencestaten til formål at udnytte den enkeltes arbejdsressource.”³⁴

Siden 1998 været et mantra været, at den bedste socialpolitik er en god beskæftigelsespolitik med ekstra investeringer i egnede og udviklingsmulige socialt udsatte borgere, herunder hjemløse, sindslidende og handicappede, som herigennem skal blive samfundsøkonomisk værdiskabende via lønnet arbejde med en central plusværdi; at borgerne over tid bliver mindre social-økonomisk belastende for stat og kommuner.

Denne politik bygger på muligheden for at kunne sluse socialt udsatte borgere ind i den værdiskabende arbejdsstyrke, og ’dåseåbneren’ til legalitet inden for det specialiserede voksensocialområde var en mindre ændring af lovteksten fra bistandsloven: ”Når man ved Lov om aktiv socialpolitik vælger at gå væk fra ’nedsat erhvervsevne’ og over til ’begrænsninger i arbejdsevnen’, skyldes det et ønske fra lovgivningens side om at skifte strategi i det praktiske sociale arbejde og fokusere mere på, “... hvad den pågældende kan eller kan bringes til at kunne” i modsætning til det hidtidige erhvervsevnekriterium, der mere var knyttet til en dokumentation for diagnose og sygdom.”³⁵

I starten af 2000’erne oprettedes Beskæftigelsesministeriet til bl.a. at varetage aktiveringsdelen af Lov om aktiv socialpolitik, og det centrale redskab i aktivering,

33 Børne- og Socialministeriet, Finansministeriet (2018). Notat om SØM, dynamiske effekter og makroøkonomiske fremskrivninger, side 1.

34 Pedersen (2011). Konkurrencestaten.

35 Bach (2002). Aktiv socialpolitik – en sammenfatning af evalueringer af revalidering og aktivering, side 30.

arbejdsevnevurdering kom på plads.³⁶ Kommunerne blev pålagt at varetage arbejdsevnevurderingerne med bemærkning om, at ”Den merudgift, dette kan indebære for kommunen i forhold til f.eks. et kommunalt beskæftigelsesprojekt eller passiv kontanthjælp, skal betragtes som en investering i fremtidige sparede udgifter på overførselsområdet. Succesraten skal ikke være særlig høj, før der er tale om en god investering for kommunen.”³⁷

Det politiske grundlag var lagt for, at ”den strukturpolitiske aktivering også [kom] til at dominere socialpolitikken, og senere hegemoniserer aktiveringstermen hele det social- og arbejdsmarkedspolitiske område i og med, at aktivering bliver kanoniseret som universalmidlet i forhold til stort set alle grupper af offentligt forsørgede: førtidspensionister, revalidender mv.”³⁸

For at sætte skub i udviklingen og inspirere kommuner og erhvervslivet til at engagere sig, igangsattes i 2004 kampagnen om Det Rummelige Arbejdsmarked, med fokus på at ”at aktivere de menneskelige ressourcer, der stod uden for eller på kanten af arbejdsmarkedet for derigennem at øge livskvaliteten for disse mennesker og udbuddet af arbejdskraft”³⁹, og i de kommende år kom en række kommunale aktiveringsforanstaltninger som beskæftigelsesprojekter, individuel jobtræning på offentlig arbejdsplads, særligt tilrettelagte uddannelsesforløb og jobtræning i privat virksomhed fulgt op af begreber som arbejdsprøvning, ressourceprofil, skånejob, fleksjob, arbejdsevne metoden og – førtidspension *ny ordning* 2013.

Netop førtidspensionen blev et stridsmål mellem det politiske niveau og brugerorganisationer; især inden for psykiatrien. At være tildelt førtidspension var og er ensbetydende med at man er fritaget for aktivering (men man kan vælge at blive det), og med den tidligere nævnte voldsomme stigning i antal borgere med psykiatriske diagnoser, blev førtidspension en markant barriere for rekruttering til arbejdsmarkedet. I 2013 indførtes derfor en førtidspensionsreform, som ikke længere gjorde mulig for borgere under 40 år at komme på førtidspension, med mindre ”det er åbenbart formålsløst at forsøge at udvikle arbejdsevnen.”⁴⁰ Effekten af den nye lov blev stor. I 2010 var der knap 5.000 personer i alderen 18-39 år, der fik tilkendt førtidspension, og i 2014 var det faldet til under 1.000 personer.⁴¹

36 Beskæftigelsesministeriet (2001). *Skrivelse om metode til vurdering af arbejdsevne og uddannelse i metoden.*

37 Arbejdsministeriet, et. al (2001). *Brug for alle - Danmark 2010 og et mere rummeligt arbejdsmarked*, side 45.

38 Torfing (2003). *Den stille revolution i velfærdsstaten – fra forsørgelse og hierarki til aktivering og netværksstyring*, side 249.

39 Madsen og Pedersen (2003). *I miraklernes værksted.*, side 17.

40 Beskæftigelsesministeriet (2014). *Vejledning om dokumentationskravet ved behandling af sager, hvor det er åbenbart formålsløst at udvikle arbejdsevnen.*

41 *Nyt fra Danmarks Statistik (2021). Markant større tilgang til førtidspension.*

Der har været en del citater i afsnittet her, som anskueliggør, hvor markant ændringerne af socialpolitikken i forhold til socialt udsatte, sindslidende og handicappede borgere har været gennem de sidste tyve år, og et sidste eksempel med særlig adresse til socialpædagogisk faglighed skal medtages her.

En socialpædagogiske tradition har været, at den har fundet sted i form af en slags træningsbane på væresteder og institutioner som motivationsskabende for og træning i et selvstændigt social daglig. Denne socialpædagogiske model med først træning i mindre fællesskaber, så integration/inklusion i det store fællesskab, samfundet, tabte terræn i sidste halvdel af 2010'erne.

”Place, then train” blev det nye koncept, importeret fra England og udviklet inden for rehabilitering med særligt fokus på sindslidende og umiddelbar arbejdsmarkedstilknytning efter fx en hospitalsindlæggelse; altså uden forudgående gøren parat til jobbet. Den mest udbredte danske version er den evidensbaserede IPS – ’Individual Placement and Support’ målrettet borgere med psykiske vanskeligheder.⁴² Den model er under udbredelse til andre grupper via fx ’Jobfirst’ og ’Social støtte i overgang til og fastholdelse i job’ under fællesoverskriften ”Virkeligheden virker – ’place then train!’”, hvor parolen her i 2022 fortsat er, at ”selv de mest udsatte borgere kan hjælpes tættere på at få fodfæste på arbejdsmarkedet, så længe de får den nødvendige håndholdte støtte...”⁴³

Socialpædagogiske noter - idealtypen investeringspolitik

- *Med arbejdsmarkedslogikken drejer det sig ikke om, at alle skal være lige værdige, trives eller nødvendigvis opleve sig som del af et fællesskab. Tilstedeværelsen på ’den rette hylde’ som den, der fejrer gulv, mens direktøren er til møde, er en gyldig karakteristik i forhold til at være inkluderet.⁴⁴*
- *”Place, then train” konceptet er i dag ikke kun arbejdsmarkedsrettet. Det er også blevet dominerende socialpolitik inden for hjemløseområdet under begrebet ’Housing first’, hvor kommunerne investerer i boliger, der så bliver ’tilbudt’ hjemløse, suppleret med ”håndholdt støtte”. Denne udvikling markerer, at den traditionelle socialpædagogiske faglighed med en fysisk base og samvær over tid inden for flere og flere indsatsområder er under udfasning og erstattes af støttekontaktpersoner, mentorer og konsulenter, som fagligt ikke nødvendigvis vurderes som socialpædagogiske opgaver.*

⁴² Læs evt. kort herom på Socialstyrelsens hjemmeside, opslag IPS – Individual Placement and Support.

⁴³ Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering og Socialstyrelsen (2022). Social- og beskæftigelsesindsatsen skal gå hånd i hånd, side 2.

⁴⁴ Langager (2019). Efter inklusionen – skitser., side 188.

- *I relation til øget arbejdsmarkedsorientering spiller socialpædagogikken dog fortsat en rolle. Forud for fx jobcentrenes arbejdsevnevurdering af en borger er der, når det drejer sig om handicappede, sindslidende og socialt meget udsatte, et forudgående forløb. Vurdering af, hvad hvilke borgere, der vurderes at "kan bringes til at kunne" (jf. tidligere citat); altså udredning gennem fx VUM. Det er det første filter, hvor den socialpædagogiske opgave påtvungen bliver at bidrage til at vurdere borgere som udviklingsmulige, udviklingsumulige eller udviklingsmodvillige i et arbejdsmarkedsperspektiv.⁴⁵*
- *Især inden for området sindslidende og socialt udsatte trænger spørgsmålet om, hvorvidt træghed eller udviklingsmodvilje mod målet at blive arbejdsparat kan vurderes at være udtryk for borgerens udviklingsnægtelse. I så fald er han/hun med henvisning til servicelovens formålsparagraf ikke villige til at tage "ansvar for at udvikle sig og udnytte egne potentialer", hvilket i så fald kan sanktioneres.*

Afslutning

Socialpædagogik som profession står i socialpolitikken i tjeneste, og et overordnet vilkår er, at arbejdsgiverne på statsligt, regionalt og kommunalt niveau rammesætter arbejdsopgaverne og beslutter hvem, der skal have entrepriserne og til hvilken ydelsespris, målt i effektivitet, kvalitetsstandarder og økonomiske kalkuler. For at forstå disse ydre vilkår socialpædagogisk arbejde er underlagt, er viden om og indblik i socialpolitiske tendenser i samfundet en forudsætning for at kunne forholde sig kritisk og reflekteret til forandrede vilkår i arbejdet mht. humanistiske og etiske værdisyn og tendensielt objektgørelse af såvel borgerne som lønmodtagerne.

At bidrage med viden om hvorfor og hvordan socialpolitikken agerer og målstyrer sociale og socialpædagogiske indsatser for handicappede, sindslidende og socialt udsatte voksne har været artiklens overordnede mål. Ikke mindst via nuanceringen af socialpolitikken i de tre idealtyper (rene typer) og selektiv udvælgelse af citater til at illustrere udviklingen fra starten af det nye århundrede. Intentionen har ikke været normativt at undersøge, om det er gode eller dårlige forandringer for borgere, men mere generelt at identificere, hvad der er på færde ift. *det sociale* i samfundet.

Mere normativt har artiklens underliggende niveau været, med løbende nedslag i teksten med kritisk anlagte citater og noter rettet mod konsekvenser af de socialpolitiske tiltag ift. socialpædagogisk praksis og udfordringer til professionsfagligheden. Blandt formuleringerne har været vareliggørelse af borgerne, objektivisering af socialpædagogiske handlinger, fremmedgørelse, socialpolitisk nedprioritering af fagprofessionel erfaringsbaseret viden og

⁴⁵ *Inspireret af Schmidt (1998). Socialpædagogikkens genkomst.*

ekspertise, underkendelse af socialpædagogisk erfaring, dømmekraft og intuitiv handlen ("tavs viden") til fordel for objektiv viden om, hvad virker, og svækkelse af socialpædagogisk selvregulering og autonomi.

Tages disse tendensbeskrivelser på et mere generelt plan for rimeligt præcise, er det nærliggende at se på, hvordan Socialpædagogernes Landsforening (SL), der repræsenterer de fagforeningsorganiserede uddannede socialpædagoger, beskriver, hvad god professionel socialpædagogisk praksis er:

Vi siger, at relationen som førsteviolín i den socialpædagogiske kernefaglighed er et komplekst begreb, der skal forstås et sted mellem den relationsfaglige viden og mellem menneskelige realitet."

"Vi har et etisk værdigrundlag og fastholder, at god og professionel socialpædagogisk praksis er kendetegnet ved: Værdighed, medmenneskelighed, social retfærdighed, frihed, professionel integritet."⁴⁶

Sammenholdes socialpolitisk initierede arbejdsvilkår med socialpædagogiske praksisideal, falder misforholdet i øjnene, og noget offensivt *må* sættes i værk, hvis socialpædagogernes erklærede kernefaglighed og værdigrundlag skal vinde terræn igen.

I det indledende citat kaldte Knud Aarup til kamp mod de strømlinede generalister og et opgør med ministeriernes "snorlige styringssystemer". Ikke nogen simpel opgave, men i mere eller mindre omfang ladesiggørligt under forudsætning af kendskab til de socialpolitiske styringsstrategier og de reelle motiver og interesser, der *bag om ryggen* sætter sig igennem i social og socialpædagogisk praksis.

Historisk kan der her være inspiration at hente fra Marx, ikke kun med kritikken af den politiske økonomi; også fra erkendelsen af – som Niels Rosendal skriver i sin artikel her i temanummeret – "at begribe velfærdsstaten og socialpolitik som noget 'socialt' og således også foranderligt. En oplyst professionalitet kan træde op imod de aktuelle tendenser og bør også gøre det", fulgt op med en af de berømte Marx sentenser: "Bevidstheden kan bestemme den samfundsmæssige væren."

Søren Langager, lektor emeritus, DPU/Aarhus Universitet

⁴⁶ Socialpædagogerne (2022). *Den socialpædagogiske kernefaglighed*, side 5-7.

Referencer

- Arbejds-, Erhvervs-, Indenrigs-, Social-, Undervisnings-, Økonomi- og Finansministeriet (2001). Brug for alle - Danmark 2010 og et mere rummeligt arbejdsmarked.
- Arendt, J. Nielsen og M. Verner (2017). Effekter af Multi-Systemisk Terapi for unge med adfærdsproblemer. København: KORA.
- Bach, H. B. (2002). Aktiv socialpolitik – en sammenfatning af evalueringer af revalidering og aktivering. København: Socialforskningsinstituttet.
- Beskæftigelsesministeriet (2014). Vejledning om dokumentationskravet ved behandling af sager, hvor det er åbenbart formålsløst at udvikle arbejdsevnen. VEJ nr 9684 af 11/09/2014.
- Beskæftigelsesministeriet (2001). Skrivelse om metode til vurdering af arbejdsevne og uddannelse i metoden. SKR nr 11965 af 13/06/2001.
- Biesta, G. (2011). God uddannelse i målingens tidsalder - etik, politik, demokrati. Aarhus: Klim.
- Bukdahl, D. og R. Vickery (2019). Partnerskaber er vejen frem, hvis vi skal skabe større sammenhæng for borgeren. Altinget 30. april 2019.
- Børne- og Socialministeriet (2017). Udmøntning af satspuljen for 2017-2020. Delaftale for social- og indenrigsområdet.
- Frandsen, K. (2015). Ny analyse- og dataafdeling skal booste evidens. Altinget 20. august 2015.
- Freire, P. (1973). De undertryktes pædagogik. København: Christian Ejlers.
- Huset mandag Morgen (2004). Virker velfærden? – et debatoplæg om evidens og velfærd.
- Jameton, A. (1984). Nursing Practice: The Ethical Issues. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Jørgensen, T. Beck og P. Melander (1992). Livet i offentlige organisationer. I spændingsfeltet mellem stat, profession og marked. København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag.
- Langager, S. (2019). Efter inklusionen – skitser., side 188. I: K. E. Petersen og J. H. Hansen (red.) (2019). Inklusion og eksklusion – en grundbog. København: Hans Reitzels Forlag.
- Madsen, M. H., A. Hvenegaard og E. K. Fredslund (2011). Opgaveudvikling på

psykiatriområdet. København: Dansk Sundhedsinstitut.

Madsen, P. K. og L. Pedersen (2003). I miraklernes værksted. I: Madsen og Pedersen (red.) 2003. Drivkræfter bag arbejdsmarkedspolitikken. København: Socialforskningsinstituttet.

Marx, K. (1965/1844). Fremmedgjort arbejde. Økonomisk-filosofiske manuskripter. Bragt på dansk i tidsskriftet Tiden - Verden Rundt, nr. 2 1965.

Marx, K. (1974/1859). Til kritikken af den politiske økonomi. I: Marx (1974). Skrifter i udvalg. Indledning fra Grundrids. København: Rhodos.

Møller, A. M. (2017). Evidensdagsordenens metamorfoser i dansk socialpolitik. I: Tidsskriftet Politik Nummer 2, Årgang 20.

Møller, I. H. og J. E. Larsen (red.) (2016). Socialpolitik. København: Hans Reitzels Forlag.

Nyt fra Danmarks Statistik (2021). Markant større tilgang til førtidspension. 20. april 2021 - Nr. 144.

Nørrelykke, H., B. Zeeberg og F. Ebsen (2011). Myndighed og leverandør - samspil og aftaler i Socialt arbejde med udsatte børn og unge. Socialt arbejde, skriftserie nr. 13, 2011. København: Professionshøjskolen Metropol.

Pedersen, O. K. (2011). Konkurrencestaten. København: Hans Reitzels Forlag.

Rasmussen, G. L. et. al (2019). Mennesker bliver til varer i den sociale sektor. Altinget 20. maj 2019. Kronik af ti undervisere og forskere ved Københavns Professionshøjskole.

Salling Olesen, H. (2006). Evidens, viden og Profession. I: Social kritik nr. 104, side 24.

Schmidt, L-H. (1998). Socialpædagogikkens genkomst. I: Tidsskrift for Socialpædagogik nr. 1, 1998.

Social- og ældreministeriet (2022). Socialpolitisk Redegørelse 2021.

Socialpædagogerne (2022). Den socialpædagogiske kernefaglighed. København: Socialpædagogernes Landsforbund.

Socialstyrelsen (2022). Den Socialøkonomiske Investeringsmodel (SØM).

Socialstyrelsen (2020). Drejebog for national udvikling af sociale indsatser.

Socialstyrelsen (2013). Voksenudredningsmetoden – metodehåndbog. 3. udgave.

Litteraturliste

Socialstyrelsen (2013). Viden til gavn - Politik for udvikling og anvendelse af evidens. Odense: Socialstyrelsen.

Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering og Socialstyrelsen (2022). Social- og beskæftigelsesindsatsen skal gå hånd i hånd.

Torring, J. (2003). Den stille revolution i velfærdsstaten – fra forsørgelse og hierarki til aktivering og netværksstyring. I: Madsen og Pedersen (red.) (2003). Drivkræfter bag arbejdsmarkedspolitikken. København: Socialforskningsinstituttet.

Weber, M. (1971/1904). Die 'Objektivität' sozialwissenschaftlicher und sozialpolitischer Erkenntnis, bragt i en norsk udgave i Max Weber (1971). Makt og byråkrati. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.